

SPRAAKWATER WARMTE VAN IEDEREEN, SOLIDARITEIT VRAAGT OM GOEDE AFSPRAKEN!

Energie uit warmte in IJmuiden voor dezelfde prijs als in Appelscha

Floor Bal*

■ Een groot gedeelte van de gemeente Velsen kunnen we voorzien van duurzame energie door verschillende typen warmtedragers in te zetten. Denk aan riothermie, warmte uit oppervlaktewater, bodemenergie en restenergie. Deze en meer alternatieven kunnen zo succesvol zijn, dat je *op termijn* als stad zonder aardgas kunt én de energierekening voor inwoners naar beneden kan. Om dat mogelijk te maken, pleit ik wel voor voldoende tijd om de haalbaarheid én het rendement van kansrijke opties te onderzoeken. Daarnaast stel ik voor een landelijke database op te zetten met alle relevante informatie over de (ondergrondse) infrastructuur waar partijen afzonderlijk uit kunnen putten. Een rode draad hierin is de vraag: ‘Van wie is de warmte eigenlijk?’ Hier ga ik graag op in aan de hand van onze actuele ervaring met riothermie.

■ De vraag over eigenaarschap van warmte werd voor Velsen actueel in december 2016. Onder de noemer ‘Waarom warmte weggooien als je het kunt hergebruiken?’, hebben we een concrete stap gezet met riothermie. Het Vellesan College in IJmuiden is de eerste school in Nederland die vanaf 2017 verwarmd én gekoeld gaat worden met warmte onttrokken uit het afvalwater in het riool.

Dat levert de school een constante en aangename temperatuur op van 19 graden in de klassen, goed voor de best mogelijke leeromstandigheden. Belangrijk in tijden waarin lange en hete periodes zich niet meer beperken tot de schoolvakanties. De besparingen zijn beloftevol: 23 ton CO₂ minder uitstoot – zoveel als 220 zonnepanelen of het gasverbruik van negen huishoudens – minstens 13.000 m² gas en een terugverdientijd voor de school van 7,5 jaar bij toekenning van beschikbare subsidies.

Wat is het rendement?

Dit concept spreekt aan. We hebben volop mediabelangstelling gehad, zelfs RTL Nieuws heeft er een item aan gewijd. We delen onze kennis met mensen uit diverse vakgebieden, dat wordt gewaardeerd. Corporaties tonen ook interesse. Dat voedt mijn hoop dat we niet alleen

riothermie, maar ook andere warmtedragers in de nabije toekomst kunnen toepassen op meer gebouwen. Zoals we al doen met zonnepanelen. Of door mogelijk restwarmte van Tata Steel in te zetten voor huishoudens. Denk echter ook aan het Noordzeekanaal, die biedt volgens mij veel kansen voor thermie. Het befrist nooit meer en tussen de koude Noordzee en de kust is er een paar graden verschil. Kunnen we daar wat mee?

Er zit naar mijn idee ook goud in onze bodem. Voor warmte en koude opslag is de Nederlandse bodem over het algemeen zeer geschikt. Het wordt al veelvuldig toegepast in Nederland. Met geothermie zetten we in ons land de eerste stappen. De vraag hier is: hebben we alles wel voldoende in beeld? Zowel wat betreft de kansen als de toepassingsmogelijkheden en, heel belangrijk, het rendement? Er is naar mijn mening meer tijd nodig om dat te onderzoeken, zodat we mensen kunnen enthousiasmeren om het gebruik van duurzame energie te omarmen.

‘Energie uit het riool, dat wist ik niet!’

Die tijd moeten we wat mij betreft ook nemen. Inwoners klampten mij na de berichtgeving over riothermie spontaan aan en zeiden: ‘Dat je energie uit het riool kunt halen, dat wist ik niet!’

* **Floor Bal** is wethouder duurzaamheid in de Gemeente Velsen.

Floor Bal (links) en Marc Boelsma (rector Vellesan College) leggen samen met leerlingen van de school de eerste riothermiebuis. De school zal als eerste in Nederland verwarmd en gekoeld gaan worden met deze techniek.

Ik ben blij met deze reacties. Als onze inwoners op de hoogte raken, erover praten en zeggen: ‘Dat riothermie, dat is zo gek nog niet’, dan zetten we een belangrijke stap op weg naar draagvlak. Koken op inductie in plaats van op gas is dan niet meer iets wat van het ene op het andere moment opgedrongen wordt. Dat gebeurt wel in steden die menen al klaar te zijn voor het volledig gasloos verwarmen. Ik ben daar sceptisch over. Volgens mij hebben we nog geen sluitend antwoord op wat dit doet voor het terugdringen van de CO₂ uitstoot. Ter illustratie: wij verwachten dat we het rendement van riothermie bij het Vellesan College aan de voorzichtige kant hebben ‘begroot’ en zelfs dan biedt dat veel perspectief. Monitoring tot eind 2018 moet echter uitwijzen wat het werkelijke resultaat zal zijn.

Kies voor de weg van geleidelijkheid

Die cijfers zijn belangrijk omdat we de duurzame maatregelen die we nu nemen, ook over dertig jaar hun vruchten moeten afwerpen. Trek er daarom maar een paar jaren voor uit, zodat je goed kunt beoordelen of ze ook op langere termijn soelaas bieden. Laten we in de tussentijd nog even aardgas blijven gebruiken en veranker als bestuurder je duurzaamheidsambities in

langetermijn visies. Want, wat mij betreft zou het mooi zijn als inwoners er zelf voor kiezen om op inductie te gaan koken omdat ze er de meerwaarde van inzien, ervaren dat het loont en het net zo goed is als koken op gas. Met als resultaat dat we ook de lange termijn de energierekening en de afvalstoffenheffing voor onze inwoners laag kunnen houden.

Solidariteit

Dan kom ik nu op de vraag over eigenaarschap van de warmte. Een kansrijk alternatief voor gas is een aantrekkelijk verdienmodel. Is de warmte van de energieleveranciers? Van de eigenaar van – in dit geval – het riool, de gemeente? Of is het afvalwater van het hoogheemraadschap die voor het transport zorgt? Behoort het de gemeente en de school toe, die investeren in techniek om de warmte te onttrekken en te hergebruiken?

Mijn antwoord: het is van iedereen. De weduwe in Appelscha die het toilet doortrekt, geeft warmte aan het riool. Als je in IJmuiden warm doucht of de afwas doet, ben je ook leverancier van de warmte die wij overal graag weer hergebruiken. Riothermie overstijgt de fysieke grenzen van de gemeente.

Je zou er voor kunnen kiezen om het hergebruik van warmte en de toepassing daarvan ‘aan de markt’ te laten. Daar zou ik tegenin willen brengen dat het solidariteit-beginsel voor mij belangrijk is. Het afnemen van warmte moet daarom in IJmuiden net zo duur of net zo goedkoop zijn als in Appelscha of onze buurgemeenten.

Energiecoöperatie

Een denkrichting over eigenaarschap kan de oprichting van een energiecoöperatie zijn. De coöperatie kan goedkopere, duurzame energie uit warmtedragers leveren aan afnemers die het traditionele verwarmen loslaten. Ze kan zich ook inzetten voor de opslag van energie volgens de nieuwste methodes. Dat moet garanderen dat op de momenten dat bijvoorbeeld zonnepanelen en windmolens niet genoeg energie leveren, er toch altijd voldoende voorraad is. Het voordeel van een coöperatie is dat gemeenten goedkoop geld kunnen lenen. Ook hebben ze, in tegenstelling tot de markt, een lange tijdshorizon. Initiatieven als die van de BNG Bank een Energie transitie Financieringsfaciliteit ter waarde van 100 miljoen euro aan achtergestelde leningen open te stellen, helpen daarbij. Het brengt investeren in systemen die een terugverdientijd hebben van bijvoorbeeld 10 jaar of langer dichterbij.

Database infrastructuur

Wat ons in deze discussie gaat helpen, is dat we in Nederland een ongelooflijk grote en dichte infrastructuur hebben opgebouwd. Dat biedt kansen voor de provincies. Ik pleit er daarom voor dat er op provinciaal niveau een goed en voor alle relevante partijen te ontsluiten informatiesysteem wordt opgezet met daarin

data over de (ondergrondse) infrastructuur. Denk aan informatie over (het gebruik van) riolen, wat er wordt getransporteerd en ook de gezondheidsaspecten die daarmee verband houden. Vanuit deze database kunnen partijen afzonderlijk, ook wij als gemeente, onderzoeken wat we daarvan kunnen gebruiken of hoe we het kunnen uitbreiden.

Zo zie ik een riool voor mij dat nog veel meer transporteert dan nu het geval is. Denk ook aan de mogelijkheden om infrastructuur te gebruiken voor warmtewinning uit asfalt, wat op enkele plekken in Nederland al wordt toegepast. De provincie kan kijken wie de beheerder wordt van welk netwerk.

Waar we echter ook voor kiezen, voor mij is belangrijk dat je eigenaarschap van warmte reguleert omdat het anders teveel ongelijkheid in de hand werkt. Ik mag dan liberaal zijn, dit gaat mij wel aan het hart. ■

■ De Gemeente Velsen heeft een pagina ingericht met alle relevante informatie over riothermie: <https://www.velsen.nl/burger/waterloket/riool/riothermie>, zoals een uitgebreide vragen en antwoordfolder.

■ Een filmpje over de verwarming van het Vellesan College met riothermie, is te bekijken via: <https://www.youtube.com/watch?v=li66Mv4Mfq0&feature=youtu.be>

■ De illustratie legt uit hoe riothermie werkt.